

בגין שהוא שאיל לך, את בעיט ביה?! – אמר ליה: דלא הוות דעתי בי; דאמר רבי חנין: "והיו חיך תלויים לך מנגד" – זה שהוא לוקח לו חטים לשנה, "ופחדת לילה ויומם" – זה שהוא לוקח מן הסידקי, "ולא תאמין בחיך" – זה שהוא לוקח מן הפלטר; ואנא סמיך לפלטר.

מאי כדון? – העיד רבי יהושע בן פתירא על דם נבילות שהוא טהור. – מהו טהור? טהור מלהכשיר. הא לטמות – מטמא. – תמן תנינן: דם השרץ מטמא כבשרו, מטמא ואינו מכשיר, ואין לנו כיוצא בו! – אין לנו כיוצא בו שיעור

אור לישירים

שקלים ג,ב); ואנא סמיך לפלטר – ואני (רבי ביבי) סמוך על בעל החנות (מקבל את סיפוק צרכי ממנו, ולפיכך אני דואג על חיי ביותר, כמו שנדרש הכתוב: "ולא תאמין בחיך", ולכן לא היתה דעתי בי).

ומציעים הכרעה בעניין הנתון במחלוקת: מאי כדון? – מה היא עכשיו? (עכשיו, שרבי חנינה אמר שעולי רגלים, שמקפידים על טהרתם, היו טובעים בדם נבילות עד ארכובותיהם, ולא חששו להם משום טומאה, הרי שדם נבילה אפילו בשיעור רביעית ויותר אינו מטמא, ורבי יהושע בן לוי אמר שדם נבילה בשיעור רביעית ויותר מטמא, מה ההלכה?) – שנינו במשנה (עדויות ח,א): העיד – לפני החכמים, רבי יהושע בן פתירא (בן בתירה, תנא בדור השלישי) על דם נבילות שהוא טהור – לפי שאינו בשר. מעדות זו משמע, שדם נבילה טהור לגמרי, ואינו מטמא אפילו בשיעור רביעית ויותר.

ודוחים (את ההכרעה): מהו – מה פירוש, טהור – שאמר רבי יהושע בן בתירה? טהור מלהכשיר – דם נבילה הניתן על אוכלים אינו מכשיר אותם לקבל טומאה, כיוון שבבהמה אין הדם שלאחר מיתה קרוי דם, ואין עליו תורת משקה להכשיר טומאה. הא – אבל לטמות (לטמאות) – מטמא – דם נבילה מטמא, משום שיש עליו תורת נבילה.

ומציעים משנה (כדי להקשות על דחיית ההכרעה): תמן תנינן (בנוסח הבבלי של מסכת שקלים: 'והתנן', וצריך לומר: 'והתנינן'): – שם (במקום אחר – משנה מכשירין ו,ה) שנינו: דם השרץ (אחד משמונת השרצים המפורטים בויקרא יא,כט-ל, שמטמאים במותם אדם וכלים הנוגעים בהם) מטמא (מילה זו יתירה, ואינה בנוסח המשנה ובקטע מן הגניזה (קטע כץ) ובמקבילה) כבשרו, מטמא – דם השרץ מטמא כבשרו, משום שיש ריבוי מיוחד לכך מפסוק, ואינו מכשיר – דם זה הניתן על אוכלים אינו מכשיר אותם לקבל טומאה, ואין לנו כיוצא בו – אין דם אחר מלבד דם השרץ שמטמא ואינו מכשיר! ואיך דחו ואמרו שגם בדם נבילה הדין כך? ומתרצים: אין לנו כיוצא בו שיעור (במקבילה ובכתב

אינו מטמא? – ובעט ביה – ובעט בו (דחה רבי ביבי את רבי יצחק בר ביסנא, ולא השיב לו). – אמר ליה – אמר לו (לרבי ביבי) רבי זריקן (רבי זריקא, אמורא ארץ ישראל בדור השלישי): בגין שהוא שאיל לך, את בעיט ביה?! (בתמיהה) – (וכי) בשביל שהוא (רבי יצחק בר ביסנא) שואל אותך, אתה בועט בו (דוחה אותו)?! – אמר ליה: – אמר לו (רבי ביבי לרבי זריקן): (במסירה שלפנינו נוסף בין השיטין על ידי מגייה: 'בגין'). ואינו בכתב יד הבבלי ובכתב יד שקלים אלא בדפוס ונציה הבבלי בלבד, ואינו גם במקבילה בשבת) דלא הוות דעתי בי (במקבילה: 'עלי') – (בגלל) שלא היתה דעתי (תבונתי) בי (כדי להשיב לו, לכן דחיתי אותו); דאמר רבי חנין (אמורא ארץ ישראל בדור השלישי): נאמר (בקללות שיבואו על עם ישראל): "וְהָיוּ חִיךְ תְּלֹוּיִם לְךָ מִנְּגַד" (דברים כח,10) – חיך יהיו בסכנה תמיד; ויש לדרוש את הכתוב: – זה שהוא לוקח לו חטים לשנה – מי שחיי תלויים לו מנגד הוא זה שאין לו חיטים משלו, והוא קונה חיטים מן השוק לשנה בלבד, שאינו יודע מה יאכל בשנה הבאה, שמא לא יהיה לו כסף לקנות או שמא לא ימצא חיטים לקנות, והוא דואג על חייו, "ופחדת לילה ויומם" (שם) – תפחד מן הגויים בלילה וביום; ויש לדרוש את הכתוב: – זה שהוא לוקח מן הסידקי (שוק של תבואה (מקור המילה ביוונית)) – מי שמפחד לילה ויומם הוא זה שאין לו כסף לקנות חיטים לשנה, והוא קונה חיטים לכמה ימים בלבד, שאינו יודע מה יאכל אחרי כמה ימים, והוא דואג על חייו, "ולא תאמין בחיך" (שם) – לא תהיה בטוח שתוסיף לחיות; ויש לדרוש את הכתוב: – זה שהוא לוקח מן הפלטר (בעל חנות (מקור המילה ביוונית)) – מי שאינו מאמין בחייו הוא זה שאין לו כסף לקנות חיטים אפילו לכמה ימים, והוא קונה פת לסעודה אחת בלבד, שאינו יודע מה יאכל בסעודה הבאה, והוא דואג על חייו. כך יש לדרוש את כפל הלשון בכתוב, שהוא מדבר בשלושה בני אדם, וקללתו של זה מרובה משל חברו שנאמר לפניו בכתוב (בנוסח הבבלי של מסכת שקלים כאן אין המילים "הסידקי...מן", וישנן בנוסח הבבלי במקבילה